

دکتر احمد کریمی، پزشک و متخصص طب سنتی:

بیماران کرونایی قربانی لجاجت برخی پزشکان و تصمیم‌گیران شدند

■ زهرا چیذری

بیش از ۱۰ ماه پیش بود که ویروس کووید ۱۹ سر و کله‌اش در کشور ما هم پیدا شد؛ ویروسی که تا به امروز بیش از یک میلیون نفر از مردم کشورمان را با خود درگیر کرده و نزدیک به ۵۱هزار نفر از بیماران را به کام مرگ فرو برده و خانواده‌های آنان را عزادار کرده‌است. از همان ابتدای ظاهر شدن کرونا در کشور، برخی از متخصصان طب سنتی مدعی درمان این بیماری شدند. روش درمان و داروهای پیشنهادی آنان هم چیز عجیبی نبود. گیاهانی بود که از سال‌ها پیش در آشپزخانه بسیاری از ما موجود است و کم و بیش از آنها استفاده می‌کنیم. در کنار این گیاهان دارویی، توصیه‌های ساده‌ای هم مطرح می‌شد؛ مثل مصرف خوراکی‌هایی با مزاج گرم و پرهیز از مصرف سردیجات، اما در ستاد ملی مقابله با کرونا حتی یک متخصص طب سنتی به عنوان میراث‌چندن هزار ساله کشورمان حضور نداشت و حتی برخی از مدیران وزارت بهداشت طب سنتی را طب شیادی خواندند، اما بعدترها

آقای دکتر کریمی، طی ماه‌های اخیر و

با پیداشدن سرر و کله و ویروس کرونا در کشورمان، با دو گروه‌بندی در مواجهه با نقش طب سنتی در درمان کرونا مواجهیم: یک گروه از اطبا و فعالان حوزه طب سنتی که راهکارهای ساده‌ای برای درمان کرونا ارائه می‌کنند و معتقدند این ویروس به سادگی قابل پیشگیری و درمان است و یک گروه دوم که توصیه‌های طب سنتی را زیر سؤال برده و حتی آن را «طب شیادی» می‌خوانند. شما به عنوان پزشکی که در کنار تحصیلات دانشگاهی در رشته پزشکی در زمینه طب سنتی هم تخصص دارید به این سؤال پاسخ دهید که آیا واقعا طب سنتی توانایی درمان کرونا دارد؟

اجازه دهید بدون تعارف و مصلحت‌اندیشی گفت‌وگو کنیم. این روزها هر کسی را راجع به طب سنتی در درمان کرونا اظهارنظر می‌کند، بعضی از آقایان نیز در این وانفسا به هر شکلی که می‌توانند به طب سنتی و پزشکان طب سنتی توهین و فحاشی می‌کنند به طوری که اگر از بیرون کسی ببیند، فکر می‌کند راجع به یک جنایت قرن صحبت می‌کنیم. حالا این چه عناد و دشمنی است و از کجا نشنت می‌گیرد، قابل تأمل است.

واقعیت غیرقابل انکار این است که طب سنتی ایرانی در خصوص درمان بسیاری از بیماری‌ها از جمله در پیشگیری و درمان کرونا جلوتر از سایر درمان‌های نوین بوده و نتایج بسیار خوبی از خود نشان داده‌است. این امر به کام بعضی افراد شیرین نیست، چراکه منفعت آنان در خیلی از حوزه‌ها به خطر می‌افتد.

گروه دیگری نیز هستند نه از روی عناد و خيانت بلکه به‌واسطه ناآگاهی یا برخورد با اظهارنظرهای مدعیان دروغین این رشته دچار بدبینی شده‌اند که امیدوارم

روزی نه چندان دور بالاخره بساط این افراد برای همیشه جمع شود و کسی به غیر از پزشک و خارج از نظام پزشکی و درمانی کشور جرئت دخالت در امور درمانی را نداشته باشد.

طب سنتی در کنار طب مدرن می‌تواند در زمان ویروس کرونا اثرگذار باشد یا اینکه می‌تواند به شکل مستقل هم این بیماری را درمان کند؟

این هم نکته مهمی است که گاهی به طب سنتی ایرانی به دید طب مکمل نگاه می‌شود، اما باید بدانیم طب سنتی ایرانی یک طب مستقل و جامع است نه یک طب مکمل و غیر می‌توانسد به تنهایی به درمان بسیاری از بیماری‌ها بپردازد، بنابراین نباید آن را طب مکمل خواند و جانب آنکه در موارد فراوانی درمانی مؤثرتر ازحت‌تر و کم‌هزینه‌تر ارائه می‌دهد.

البته نباید تعصبی رفتار کرد، چراکه هنوز مواردی وجود دارد که فعلاً نمی‌توان با طب قدیم در خصوص درمان بهره بر و باید تابع پروتکل‌های درمانی پزشکی مدرن بود که این امر مورد عنایت پزشکان متخصص طب سنتی می‌باشد. مهم درمان است و رهایی از بیماری به شیوه‌ای مناسب و مؤثر و در دسترس است.

با عنایت به صحبت‌هایی که داشتید آیا طب سنتی می‌تواند کرونا را درمان

کند؟

جواب واضح است بله!

در خصوص کرونا می‌توانم بگویم یقیناً اگر لجاجت یا خیانت یا جهالت کنار می‌رفت و به جای موضع‌گیری‌های غیرعالمانه شدید، قدری انصاف جای داشت و از نظرات طب سنتی در سطح کلان بهره می‌برد، امروز شاهد همچین شایعه غم‌انگیزی نبودیم که در هر خیابان شاهد بر پایی حمله هموطنان عزیزمان باشیم. امروز وقایعی را می‌بینیم که روزی تصورش هم سخت بود و جالب آنکه متهمان این فاجعه بزرگ دشمنان تراز اول طب سنتی هستند.

پزشکان متخصص طب سنتی ماه‌هاست که در حال درمان بیماران کرونایی هستند، اما هیچ‌گاه مجالی برای ارائه نتایج به آنها داده نشده‌است. اگر روزی فاش شود که از بین هزاران بیمار کرونایی تحت درمان با طب سنتی تلفاتی وجود نداشته یا در نهایت بسیار بسیار کم بوده است، چگونه می‌خواهند جوابگوی خانواده‌های داغدار باشند یقیناً این روزها فراموش نمی‌شود.

با عنایت به شیوع بالای کرونا در کشور، مردم دوست دارند در باره شیوه درمان کرونا در طب سنتی بیشتر بدانند. طب سنتی چگونه کرونا را درمان می‌کند؟

ببینید درمان کرونا در طب سنتی در واقع یک روش است که پزشک متخصص با در نظر گرفتن نکات بسیار از جمله مزاج فرد اقدام به تجویز داروهای گیاهی و توصیه‌های غذایی می‌کند و اینگونه نیست که بتوان همه را به یک دارو درمان کرد. هر چند توصیه‌هایی را می‌شود به صورت کلی بیان نمود. به طور مثال زنجبیل که یکی از گیاهان بسیار مؤثر در درمان کروناست و ما در خصوص خواص آن سدها مقاله علمی بین‌المللی داریم، اما برای افراد مختلف به یک میزان و به شکل نمی‌توان آن را تجویز کرد و حتماً باید مزاج و نکات دیگر لحاظ گردد تا بتوان نتیجه مطلوب را به‌دست آورد.

همانطور که اشاره داشتید طی ماه‌های اخیر مقاومت عجیبی برای پذیرش ظرفیت طب سنتی در درمان کرونا وجود داشت و حتی شاهد این بودیم که برخی

از مقامات وزارت بهداشت طب سنتی را طب شیادی خواندند! شما چه پاسخی به چنین اظهاراتی دارید؟

بسیار جای تعجب دارد افرادی که امروز با بی‌شرمی تمام لفظ شیاد را به جامعه پزشکان طب سنتی اختصاص می‌دهند، چرا یک بسار مقالات متعدد گیاهان دارویی در خصوص اثرات ضد ویروسی و ضدالتهابی و نیز افزایش سیستم ایمنی بدن را مطالعه نمی‌کنند. حضرات پر ادعایی که به اعتراف خود داروهای بی‌اثر و گران که گاه خالی از عارضه نیز نیست را روی بیماران مستحصل امتحان می‌کنند، چرا استفاده از گیاه دارویی بی‌نظیری همچون زنجبیل را یک بار امتحان نمی‌کنند.

چرا از نتایج پزشکان طب سنتی در خصوص درمان کرونا استفاده نمی‌شود؟ نتایجی که روزی بالاخره اجازه انتشار پیدا خواهد کرد و من به شما می‌گویم روزی خواهد رسید که با حسرت بگویم چرا طب سنتی را باور نکردیم.

طب سنتی رشته تخصصی دانشگاهی است که در دانشگاه‌های علوم پزشکی تدریس می‌شود و پزشکان

فارغ‌التحصیل این رشته همگی جزو جامعه علمی کشور هستند که با تلاش‌های شبانه‌روزی خود توانستند ایران را در بین چند کشور برتر جهان در این رشته قرار دهند. حجم مقالات علمی ثبت‌شده مؤید این سخن بنده‌است. از این بالاتر که چنین پتانسیلی برای درمان وجود دارد و هر روز مورد هجمه قرار می‌گیرد.

آقای دکتر کریمی! آمار وارقام مرگ‌ومیر بیماران کرونایی به خصوص بیماران بستری در بیمارستان‌ها از یک طرف نشانه شکست طب مدرن در درمان این بیماری است و از سوی دیگر نشان می‌دهد یک جای کار می‌لنگد. به طور مثال به رغم اهمیت تغذیه در سلمات و ایمنی بدن سوء تغذیه بیماران بستری در بیمارستان یکی از عوارض شایع در کشور است. به نظر شما اشکال کار چیست؟

وقتی می‌شنویم که برای بیماران کرونایی هیچ محدودیت غذایی قائل نیستند، یقیناً باید در نظام درمانی پروتکل‌های تعریف‌شده تجدیدنظر کرد. خاطرمد هست چقدر تلاش از سوی پزشکان متخصص صورت گرفت تا حداقل اجازه دهید غذای بیماران با دستور عمل طب سنتی تهیه شود و حتی به همین مطلب هم کسی گوش نداد که اگر همین یک کار صورت گرفته بود میزان تلفات شدت کاهش می‌یافت.

کادر زحمتکش درمان و پزشکان بی‌نظیر و پرستاران عزیز کشور ما مدت‌هاست که دچار فرسایش شده و ده‌ها نفر آنان شهید شده‌اند و صد افسوس وقتی بفهمیم می‌توانستیم با گنجاندن دستورالعمل‌های طب سنتی آنان را در کنار خودمان داشتیم.

اخیراً یک در مانگاه طب سنتی برای کمک به درمان کرونا رسماً افتتاح شد و از سوی دیگر چهار داری گیاهی مؤثر در درمان کرونا مجوز تولید گرفتند. آیا این اقدامات وزارت بهداشت نشانه اقبال آنها به طب سنتی است؟ ارزیابی شما از این ماجرا چیست؟

سبک زندگی

سبک زندگی ۸۸۹۸۴۷۱

درد

وقتی می‌شنویم که برای بیماران کرونایی هیچ محدودیت غذایی قائل نیستند، یقیناً باید در نظام درمانی و پروتکل‌های تعریف‌شده تجدیدنظر کرد. خاطرمد هست چقدر تلاش از سوی پزشکان متخصص صورت گرفت تا حداقل اجازه د دهید غذای بیماران با دستور عمل طب سنتی تهیه شود و حتی به همین مطلب هم کسی گوش نداد که اگر همین یک کار صورت گرفته بود میزان تلفات به شدت کاهش می‌یافت. کادر زحمتکش درمان و پزشکان بی‌نظیر و پرستاران عزیز کشور ما مدت‌هاست که دچار فرسایش شده و ده‌ها نفر آنان شهید شده‌اند و صد افسوس وقتی بفهمیم می‌توانستیم با گنجاندن دستورالعمل‌های طب سنتی آنان را در کنار خودمان داشتیم

زهرا چیذری، روزنامه‌نگار

معلوم شد داروهای شیمیایی سازمان جهانی بهداشت در کار آزمایی بالینی این سازمان که از قضا ایران هم سهم گسترده‌ای در آن داشت و حدود یک‌سوم شرکت‌کنندگان در این کار آزمایی با حضور ۳۰کشور جهان ایرانی بودند، هیچ تأثیری در درمان کرونا ندارد. این ماجرا در کنار آمار روزافزون فوتی‌های کرونایی که در آبان‌ماه به مرز ۵۰هزفتر غیرعالمانه شدید، قدری انصاف جای داشت و از نظرات سنتی روی خوش نشان داده، اما هنوز ستاد ملی مقابله با کرونا یک متخصص طب سنتی را هم به جمع خود راه ن داده‌است. با وجود این سؤال اینجاست که آیا به راستی طب سنتی توانایی درمان کرونا را دارد؟ اگر پاسخ مثبت است، چرا از ظرفیت این طب برای درمان این بیماری استفاده نمی‌شود؟ آن هم در آستانه یک سالگی ورود کرونا به کشور و تحت شرایطی که حدود ۵۱هزار ایرانی در بیمارستان و در کنار طب مدرن جان باخته‌اند، به سراغ دکتر احمد کریمی، پزشک و متخصص طب سنتی رفته و برای پاسخ به سؤال‌اتمان با وی به گفت‌وگو نشستیم.
ی

دیده‌اند، با این مسئله مخالفت کردند. برخی پزشکان به دلیل غرور بیجا و شاید به دلیل منافع اقتصادی، لشکر عظیم طب سنتی را کنار گذاشتند و با یک سپاه ناقص وارد جنگ با کرونا شدند. به همین خاطر بعد از ۱۰ ماه شاهد شکست این ارتش تنها در میدان مبارزه با کرونا هستیم. من متخصص طب سنتی نیستم بلکه متخصص تب عفونی هستم و از همان ابتدا و در هفته اول اسفند ماه، توصیه کردم که برای درمان کرونا از طب سنتی استفاده کنیم اما از ابتدای شیوع، پایکوت و جوسازی علیه طب سنتی اتفاق افتاد. در حالی که می‌شد از همان ابتدا در کنار توصیه‌های طب کلاسیک همچون استفاده از ماسک و شستن دست‌ها، توصیه‌های طب سنتی را هم به طور رسمی در بین این توصیه‌ها گنجانند. مثلاً به مردم می‌گفتند حلق و بینی‌تان را با آب نمک بشویید. بیماری کرونا طبق نظر متخصصان طب سنتی سرسبست پس باید به مردم توصیه می‌شد ماست، خیار، هندوانه و غذای سرد را از رژیم غذایی خود حذف کنند و زنجبیل، دارچین، آویشن یا چیز دیگری که به آنها سازگار است را مصرف کنند اما وزارت بهداشت می‌شد ماست، خیار، هندوانه و غذای سرد را از رژیم غذایی خود حذف کنند و زنجبیل، دارچین، آویشن یا چیز دیگری که به آنها سازگار است را مصرف نکنند اما وزارت بهداشت حالا پزشک متخصص ما داروی چند میلیونی

در خصوص چهار داروی طب سنتی که مراحل مجوز را طی کرده‌اند، باید بگویم هر چند می‌تواند مؤید ظرفیت بالای طب سنتی باشد، اما دو مطلب بسیار حائز اهمیت است. ما برای درمان نیاز به یک مجموعه دستورالعمل‌های طب سنتی داریم. فرضا نمی‌شود به بیمار کرونایی غذای نامناسب همراه با ماست داد و بعد توقع بهبود سریع و مؤثر داشت. در طب سنتی اقدامات متعددی در کنار هم بازل درمان را تکمیل می‌کنند، به طور مثال بیماری در کنار داروهای تجویزی و مراعات غذایی نیاز دارد که از بادکش ربه نیز استفاده کند. مطلب دوم آنکه در طب سنتی از مجموعه گیاهان دارویی و داروهای گیاهی مختلف بسته به شرایط بیمار می‌توان بهره برد و نباید تمام توان طب سنتی را در این چهار دارو خلاصه کرد.

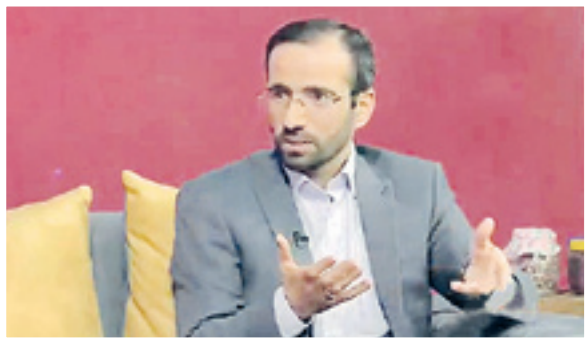
با توجه به تستت طب مدرن و داروهای شیمیایی در درمان بیماری کرونا به نظر می‌رسد شاهد اقبال عمومی نسبت به طب سنتی هستیم. این جریان است که پیش از بحران کرونا هم در جامعه شکل گرفته بود. نظر شما در این باره چیست؟

بله دقیقاً! ما هر روزه شاهد این هستیم که مردم به پزشکان متخصص طب سنتی اطمینان بیشتری پیدا کرده و فحاشی و گفتن دشنام به این جامعه علمی نمی‌تواند مسیر را تغییر دهد. شاید سال‌های طولانی طب سنتی در کشورهای مختلف از جمله ایران مورد هجوم مافیای قدرت و دارو قرار گرفته باشد، اما امروز شاهد هستیم طب سنتی در تمام دنیا در حال پیشرفت است و کشورهای مدرن امروز بیش از همه در توسعه بهره از این روش درمانی پیشگام هستند. باید گفت طب ایرانی جزو پیشرفته‌ترین روش‌های درمان در بین طب سنتی سایر کشورهاست و ما باید قدر این گنجینه گرانبه‌ا را هر چه بیشتر بدانیم و یقیناً یکی از مهم‌ترین اقدامات می‌تواند بر خورد با مدعیان دروغ‌غین این رشته باشد. خوشبختانه با تلاش بی‌وقفه دوستان عزیزمان در دانشگاه علوم پزشکی شهید پزشکی مرکز طب سنتی ویژه کرونا راه‌اندازی شده است و شاهد نتایج بی‌نظیری در خصوص درمان هستیم، اما تا سیستم درمان نخواهد از این تجارب استفاده کند ما در سطح کشور همچنان دچار بحران خواهیم بود.

به عنوان یک پزشک با تخصص در حوزه طب سنتی چه توصیه‌هایی به مردم دارد یا تا ز کرونا در امان بمانند؟

باید به مردم عزیز این نکته را خاطر نشان کنم که در این مدت هر چقدر می‌توانند خود را از استرس و همچنین غم‌وغصه دور کنند، چراکه نقش سیستم ایمنی بدن در مقابله با این ویروس بسیار واضح است و ترس و استرس بیش از هر چیزی می‌تواند سیستم ایمنی بدن را تضعیف کند. البته متأسفانه این روزها به‌واسطه عوامل و شرایط مختلف مشکلات روحی و روانی جامعه نسبت به گذشته بسیار بالا رفته که خود زمینه‌ساز بسیاری از معضلات در حال حاضر و حتی دوران بسا کرونا خواهد بود. توصیه‌های فراوانی در طب سنتی در خصوص اعصاب و روان به صورت کلی وجود دارد، اما افراد برای درمان استرس و افسردگی خود از طریق طب سنتی حتماً باید به پزشکان متخصص طب سنتی مراجعه کنند و از زیاده‌روی در خوردن دمنوش‌ها به صورت خود سرانه امتناع کنند.

نگاه

بیراهه رفتن وزارت بهداشت و منافع اقتصادی باعث کنار گذاشتن طب سنتی شد

داشته باشد. این باعث شد تا وزارت بهداشت مجبور شود تعدادی از داروهای گیاهی را که در حال حاضر استفاده می‌شود و مقداری هم وابستگی سیاسی و اقتصادی به سیستم وزارت بهداشت داشتند، بیزدرد. اما خیلی دیر است و ۹ ماه متخصصان طب سنتی به خاطر اینکه حرف متفاوتی از حرف‌های وزارت بهداشت می‌زدند، تنبیه و مجبور شدند تا روش‌های درمانی طب سنتی برای کرونا را به شکل سینه به سینه در کلیپ‌های فضای مجازی به مردم ارائه دهند. از سوی دیگر هم بسیاری از پزشکان زحمتکش طب کلاسیک از درمان کرونا مستأصل شده‌اند و نمی‌دانند باید چه دارویی به مریض بدهند؛ داروهای آنتی‌بیوتیک متعدد مثل آزیترومایسین یا سایر داروهای آنتی‌بیوتیک که موجب بروز مقاومت دارویی در جامعه شده‌است.

بحث کار آزمایی بالینی و رتبه نخست ایران در این کار آزمایی و رد شدن اثر تمام این داروها ابهامات فراوانی را پیش‌روی مردم قرار می‌دهد. مردم دائم از ما می‌پرسند که چرا وزارت بهداشت ما را موش آزمایشگاهی کرده‌است و فلان دارو را برای ما تجویز کردند که اثر نداشت، رسانه‌ها باید این پرسش را ایجاد بکنند تا وزارت بهداشت مجبور شود پاسخ دهد.

وزارت بهداشت و مدیرانی که مردم را در این ماجرا دچار بحران کردند، باید پاسخگو باشند که سؤدشان در چه بود و چه دلیلی داشتند که این داروها را وارد کردند؟ این داروها را از کدام کشور وارد کرده‌اند؟ پول این داروها در جیب چه کسی رفت؟

اگر یک عضو ستاد ملی مقابله بسا کرونا طب سنتی را شیاد می‌داند ما به ایشان پاسخ می‌دهیم: شیادان این است که یک داروی ناشناخته را روی مردم آزمایش کنیم و نتایج این آزمایش را برای کشورهای دیگر بفروشیم. حتی آن دارو را هم از کشورهای دیگر بگیریم. اگر خودمان این دارو را تولید کرده بودیم و آزمایش می‌کردیم شاید اینقدر این همه ناراحت‌کننده نبود. اما ما دارویی را خریده و پول آن را هم داده‌ایم در حالی که تحت آزمایش بودیم. در صورتی که هیچ شواهد علمی وجود ندارد وقتی پزشکی می‌خواهد دارویی گیاهی را روی بیماران آزمایش کند که ببیند در موردی مثل کرونا مؤثر است یا نه، آن دارو را به صورت رایگان در اختیار بیماران قرار می‌دهد.

اما دارویی که ساخت کشور دیگری است و بابت آن مقدار زیادی از خارج شد و پشتوانه علمی هم نداشت، مورد آزمایش قرار گرفت. در حالی که هیچ شواهد علمی وجود ندارد که داروی هپاتیت ب یا مالاریا کرونا را درمان می‌کند. تنها بر اساس فرضیه‌ای که در وزارت بهداشت شکل می‌گرفت یا به خاطر همکاری با سازمان‌های خارجی، دارو را از کشورهای خارجی می‌خریدند و آن را به مردم تحمیل می‌کردند و در نهایت هم می‌گفتند این داروها اثر نداشتند است و مردم ما به عنوان موش آزمایشگاهی این تحقیقات بودند.

درست است که کرونا پیش از این نبوده اما سایر بیماری‌های مشابه مانند آنفلوآنزا بوده و از همین استفاده می‌توانستند برای درمان کرونا استفاده کنند. به جای آنکه داروی هپاتیت سی یا مالاریا را به بیمار بدهند، می‌توانستند از داروهایی در طب سنتی که اثربخشی آن برای بیماری‌های روی اثبات شده و علائم بیماری را بهبود بخشیده است، استفاده کنند.

داروهای طب سنتی نسبت به داروهای شیمیایی در دسترس‌تر و بسیار ارزان‌تر است و عوارض و طرعه‌مصرف آن را مردم می‌دانند. اگر ما بتوانیم پزشک و بیمار را هم از لحاظ درمان و هم از لحاظ تغذیه به هم ارتباط بدهیم، صددرصد موفقیت ایجاد می‌شود. البته همین که وزارت بهداشت اذعان کرد که داروهای گیاهی در درمان کرونا مؤثر است، خیلی از پزشکانی که دوست داشتند از این درمان استفاده کنند اما نمی‌تسیدند، وارد آن عرصه شده‌اند. اما ما نمی‌توانیم صبر کنیم تا شش ماه دیگر تعداد مرگ و میرها بالاتر برود و همین الان باید ورود قاطع‌تر به طب سنتی را جدی بگیریم.

متخصص بیماری‌های عفونی و نوپدید محقق طب ایرانی – اسلامی

دکتر محمد فصیحی دستچردی

وزارت بهداشت همچون سپاهی است که در مقابله با دشمنی همچون کرونا وارد جنگ شده‌است و مدیران ارشد کشور باید بدانند برای شکست دشمنی مثل کرونا استفاده از یک سپاه به خطرناک است. وزارت بهداشت از ارتش قوی و با پشتوانه مردمی بالا و قابل‌قبولی همچون طب سنتی چشم‌پوشی کرد، در حالی که از همان ابتدا ما گفتیم وقتی با یک بیماری ناشناخته مواجهیم که طب سنتی و طب کلاسیک در برابر آن در یک سطح قرار دارند، به جای اینکه مردم را با داروهای ناشناخته و جدید تست کنیم، از داروهایی که سال‌های متعددی از آنها استفاده شده‌است، بهره بگیریم. در حالی که بدنه وزارت بهداشت، مدیریت اصلی وزارت بهداشت، یعنی شخص وزیر و معاونان وی، نسبت به طب سنتی دید مثبتی دارند، اما مدیران میانی یا به سبب نادانی یا به سبب اینکه منافع خود را در خطر دیده‌اند، با این مسئله مخالفت کردند.

برخی پزشکان به دلیل غرور بیجا و شاید به دلیل منافع اقتصادی، لشکر عظیم طب سنتی را کنار گذاشتند و با یک سپاه ناقص وارد جنگ با کرونا شدند. به همین خاطر بعد از ۱۰ ماه شاهد شکست این ارتش تنها در میدان مبارزه با کرونا هستیم. من متخصص طب سنتی نیستم بلکه متخصص تب عفونی هستم و از همان ابتدا و در هفته اول اسفند ماه، توصیه کردم که برای درمان کرونا از طب سنتی استفاده کنیم اما از ابتدای شیوع، پایکوت و جوسازی علیه طب سنتی اتفاق افتاد. در حالی که می‌شد از همان ابتدا در کنار توصیه‌های طب کلاسیک همچون استفاده از ماسک و شستن دست‌ها، توصیه‌های طب سنتی را هم به طور رسمی در بین این توصیه‌ها گنجانند. مثلاً به مردم می‌گفتند حلق و بینی‌تان را با آب نمک بشویید. بیماری کرونا طبق نظر متخصصان طب سنتی سرسبست پس باید به مردم توصیه می‌شد ماست، خیار، هندوانه و غذای سرد را از رژیم غذایی خود حذف کنند و زنجبیل، دارچین، آویشن یا چیز دیگری که به آنها سازگار است را مصرف کنند اما وزارت بهداشت حالا پزشک متخصص ما داروی چند میلیونی

درد

برخی پزشکان به دلیل غرور بیجا و شاید به دلیل منافع اقتصادی، لشکر عظیم طب سنتی را کنار گذاشتند و با یک سپاه ناقص وارد جنگ با کرونا شدند. به همین خاطر بعد از ۱۰ ماه شاهد شکست این ارتش تنها در میدان مبارزه با کرونا هستیم

را برای بیمار تجویز می‌کند اما در نهایت بیمار فوت می‌شود. حالا بعد از چند ماه معلوم شده و داروهای گران‌قیمتی که وزارت بهداشت تجویز آنها را توصیه کرده بود، هیچ کدام روی درمان کووید ۱۹ اثر نداشتند.

این مسئله اعتماد مردم به پزشکان را هم خدشه‌دار کرده‌است. از طرفه مهم‌تر اینکه وزارت بهداشت باید پاسخ دهد که چرا بدون هیچگونه پشتوانه علمی یکسری داروی بی‌خاصیت را وارد جامعه کرده‌است، در صورتی که پشتوانه کتاب‌های قدیمی طب سنتی و سال‌ها فعالیت متخصصان طب سنتی می‌توانست در این زمینه راهگشا باشد اما کنار گذاشته شد.

بیراهه رفتن وزارت بهداشت، غرور بیجا و منافعشان باعث شد ارتش عظیم طب سنتی را که در بین مردم جایگاه مهمی داشت، کنار بگذارند در حالی که توانایی طب سنتی در درمان کرونا موجب شده تا اعتماد مردم به طب سنتی نسبت به گذشته افزایش چشمگیری